Джанні Родарі

Казки по телефону

Переклад Івана Дзюба

Зміст

* * *

Мисливець-невдаха

Палац із морозива

Про молодицю, що любила підраховувати, скільки хто чхає

Країна, в якій нема нічого гострого

Масляні чоловічки

Аліса Падальниця

Шоколадна дорога

Хто вигадає більше чисел?

Бріф, бруф, браф

Як один перукар купив місто Стокгольм

Як Джованніно Ледачий мацав королівського носа

Чудесний дощ у Пйомбіно

Карусель у Чезенатіко

На пляжі в Остії

Історія королівства Ненажеранії

Аліса пірнає в море

Молодий рак

Чародійна палиця

Старі Прислів'я

Смерть короля

Хвалькувата миша

Невидимий Тоніно

Запитайко

Недільний ранок

Кришталевий Джакомо

Як мавпи подорожували

Людина, яка хотіла вкрасти Колізей

Собаче селище

Втеча Пульчінелли

Криниця в Катіна Піана

Хати й палаци

Плутана казка

Як ніс утік

Дорога, що нікуди не вела

Сонце й хмара

Жив собі у Варезе чоловік на ім'я Б'янкі. Служив він комівояжером — торгував ліками — і шість днів на тиждень мандрував по Італії: бував на сході і на заході, на півдні й на півночі. В неділю повертався додому, а в понеділок зранку знову їхав у мандри. На прощання донька йому казала:

— Дивись, тату, не забудь розповісти мені щовечора казку.

Річ-бо в тім, що ця дівчинка, лягаючи спати, неодмінно хотіла послухати яку-небудь казку, а мама вже порозказувала їй усе, що сама знала. Отож кожного вечора рівно о дев'ятій синьйор Б'янкі, хоч би де він був, викликав по телефону Варезе й розповідав доньці казочки. Ці казочки були коротенькі. Бо треба вам знати, що за розмови по телефону Б'янкі платив зі своєї кишені, тож і не міг розмовляти довго. Кажуть, що телефоністки з центральної станції забували про роботу, коли синьйор Б'янкі розмовляв по телефону. Воно й правда — казки були такі цікаві. От і ви послухайте!

Мисливець-невдаха

— Джузеппе, візьми-но рушницю та йди на лови, — якось уранці сказала одна жінка синові. — Завтра твоя сестра виходить заміж, буде весілля, й годилося б наварити поленти[9] із заячиною.

Джузеппе взяв рушницю й вирушив на лови. Іде він, іде, аж гульк — з-під живоплоту зайчиха. Вистрибнула й гайда в поле. Націлився Джузеппе, натиснув на гашетку.

Та рушниця вигукнула людським голосом "бах!" — і куля впала на землю.

Джузеппе підняв кулю і здивовано її оглянув. Потім пильно придивився до рушниці: наче рушниця як рушниця, така самісінька, як завжди, тільки й того, що, замість стрельнути, вона дзвінко, весело мовила "бах!". Джузеппе навіть у дуло заглянув. Може, там хтось заховався? Але ж ні, дуло було порожнісіньке.

"Мама з сестрою сподіваються заячини..." — згадав Джузеппе.

Аж гульк! Знову біжить зайчиха, — тепер уже в білій фаті та у вінку з апельсинового цвіту. Сором'язливо опустивши очі, вона минула хлопця й подріботіла далі.

— Чи ти ба, — сказав сам до себе Джузеппе, — зайчиха теж виходить заміж. Нічого не вдієш, братику, доведеться застрелити фазана.

Пішов Джузеппе лісом далі. Бачить, на стежці фазан походжає, так сміливо, наче в перший день ловів, коли фазани ще не знають, що таке рушниця. Джузеппе націлився, натиснув гашетку, та рушниця тільки вигукнула двічі "бах! бах!", геть-чисто як це роблять хлопчаки, стріляючи з дерев'яної рушниці. Куля впала на землю й налякала червоних мурашок, що кинулись шукати захисту під сосною.

— Ну гаразд, — сказав Джузеппе, вже трохи розсердившись. — Хай навіть я прийду з порожньою торбою, все одно мама зрадіє.

Фазан, що, почувши оте "бах! бах!", шугнув був у гущавину, тепер знову з'явився на стежці. За ним рядочком дріботіли пташенята, кумедні-прекумедні, а позаду трюхикала їхня мама, горда й задоволена, наче їй дали першу премію.

— Іч, яка рада! — буркнув Джузеппе. — Ти, очевидно, вже давно повінчалась. А кого ж я стрілятиму?

Джузеппе уважно перезарядив рушницю й озирнувся. Навкруги не було ні душі. Тільки дрізд сидів на гілочці та свистів, ніби промовляючи: застрель мене, застрель мене.

І Джузеппе вистрілив. Але рушниця тільки вигукнула "бам!", зовсім так, як це роблять хлопчаки, коли читають пригодницьку книжку. А потім наче хтось засміявся. Дрізд засвистав ще веселіше, ніби хотів сказати:

— І цілився, і стріляв, а сам облизня спіймав.

— Я цього сподівався, — мовив Джузеппе. — Мабуть, сьогодні рушниці застрайкували.

— Ну як, Джузеппе, добрі були лови? — запитала мама, коли Джузеппе вернувся додому.

— Авжеж, мамо. Впіймав я три добрих облизні. Тільки хтозна, чи смакуватимуть вони з полентою.

Палац із морозива

Одного разу в Болоньї саме на П'яцца Маджоре побудували палац із морозива. Діти прибігали на площу з усіх кінців міста. Усім кортіло хоч лизнути його. Дах цього палацу був із збитих вершків, дим у комині з цукрової пудри, сам комин з варення. Все інше було з морозива: і двері, і стіни, і меблі.

Одне маля вчепилося за стіл і злизало всі чотири ніжки, так що стіл з тарілками (тарілки були з найкращого шоколадного морозива) повалився просто на нього.

Один поліцай помітив, що вікно палацу почало танути. Шибки були з полуничного морозива і, танучи, спливали рожевими струмками.

— Хутчіш сюди! — гукав поліцай. — Швидше лижіть! І всі кинулись лизати ще швидше. Шкода, коли такі ласощі пропадають!

— Дайте мені крісло! — благала якась бабуся, що не могла проштовхатись крізь юрбу. — Оте крісло дуже зручне для кволої бабусі. Будь ласка, подайте мені його, оте з бильцями.

Один пожежник зглянувся над старенькою та й виніс їй морозивне крісло з кремом і фісташками, й раденька бабуся почала смоктати його бильця.

Ой, який же то був веселий день! До того ж лікарі зробили так, що ні в кого не болів живіт. Ще й тепер, коли діти просять другу порцію морозива, батьки кажуть зітхаючи:

— Ти, мабуть, з'їв би цілий морозивний палац, той, що в Болоньї стояв.

Про молодицю, що любила підраховувати, скільки хто чхає

Раз у Гавірате жила собі молодиця, яка з ранку до вечора тільки те й робила, що рахувала, хто скільки разів чхнув, і розказувала про те своїм подругам.

— Аптекар чхнув аж сім разів, — розповідала молодиця.

— Та невже?

— Нехай мене лиха година поб'є, якщо брешу. Він чхав перед самісіньким обідом, за п'ять хвилин до дванадцятої.

Галу-балу — і нарешті добалакалися до того, що начебто аптекар доливає води в рицину.

— А священик чхнув аж чотирнадцять разів, — розповідала молодиця, зашарівшись від запалу.

— А ти, бува, не помилилася?

— Нехай мене лиха година поб'є, коли я хоч одного пчиха недочула.

— Ой лишенько, що ж воно буде?

Галу-балу — і добалакались до того, що начебто священик наливає забагато олії в салат.

Одного разу молодиця привела гурт подруг (було їх семеро) під вікно синьйора Деліо підслуховувати. Та синьйор Деліо не чхав зовсім, бо не нюхав табаки і не застудився.

— Хоч би раз чхнув, — сказала молодиця. — Тут щось та є.

— Напевно є,— підтакнули подруги.

Синьйор Деліо розмову почув, узяв добру жменю перцю, зарядив пульверизатор, яким мух труїв, і непомітно дмухнув перцем за вікно.

— Апчхи! — чхнула молодиця.

— Апчхи! Апчхи! — зачхали її подруги. Пчиханню не було кінця..

— Найбільше разів чхнула я, — заявила молодиця.

— Ні, ми більше, — заперечили подруги.

І вчепились вони одна одній у коси, лупцювали одна одну і вздовж і впоперек, рвали одяг і навіть зуби там погубили.

Після тої пригоди молодиця перестала точити ляси із своїми кумасями, а купила собі записну книжечку та олівець і ставила хрестик, коли хтось чхав.

Коли вона вмерла, люди побачили, скільки в книжечці хрестиків понаставлено, й сказали:

— Дивіться, кожне своє добре діло вона відзначала хрестиком. Чимало добра зробила небіжчиця! Кому-кому, а їй пряма дорога в рай.

Країна, в якій нема нічого гострого

Джованніно Ледачий був великим мандрівником. Подорожував він, подорожував і нарешті потрапив у країну, де будинки були круглі, без рогів, а дахи без гострих гребенів. Понад шляхами росли трояндові живоплоти, і Джованніно закортіло застромити собі квітку в вилогу. Він простяг руку обережно, щоб не поколотись, але раптом помітив, що колючки без вістря. Вони здавались гумовими і не кололи, а тільки лоскотали руки.

— Оце-то диво! — мовив сам до себе Джованніно. З-за живоплоту виступив усміхнений поліцейський.

— Хіба ви не знаєте, що рвати троянди заборонено?

— Вибачте, я забув.

— В такому разі вам доведеться заплатити половину штрафу, — сказав поліцейський, схожий на масляного чоловічка, що відпровадив Піноккіо в Країну Іграшок. Джованніно помітив, що поліцейський виписав штрафну квитанцію незаструганим олівцем, і в нього вихопилося:

— Покажіть, будь ласка, свою шаблю.

— З охотою, — відповів поліцейський. І шабля, звичайно, теж була тупа.

— Та що ж це за країна? — запитав Джованніно.

— Країна, в якій нема нічого гострого, — відповів поліцейський з такою чемністю, що ці слова слід би написати великими буквами.

— Як же ви живете без цвяхів?

— Ми вже давно їх не використовуємо, обходимось клеєм. А зараз, прошу вас, дайте мені два ляпаси.

Джованніно роззявив рота, наче хотів проковтнути цілий торт.

— Нізащо в світі. Адже за напад на поліцію мене запроторять до в'язниці. Та, правду кажучи, заслужив два ляпаси я, а не ви.

— У нас такий звичай, — чемно пояснив поліцейський, — повний штраф — чотири ляпаси, половина штрафу — два ляпаси.

— Кому? Поліції?

— Поліції.

— Та це несправедливо, це жахливо!

— Атож, несправедливо й жахливо, — мовив поліцейський. — Але давати ляпаса невинній людині так неприємно, що законів у нас ніхто не порушує — всі шануються. Ну, давайте мені два ляпаси, і вже іншого разу будете обачніші.

— Я вам не то що ляпаса, а й щигля в лоб не хочу давати. Краще я вас погладжу.

— Якщо так, — мовив поліцейський, — то я повинен випровадити вас за межі країни.

І Джованніні довелося скоритись. Але він і досі мріє вернутися в країну, де нема нічого гострого, й зажити щасливим життям у гарненькому будиночку під дахом без гребеня.

Масляні чоловічки

Джованніно Ледачий, великий мандрівник і дослідник, потрапив одного разу в країну масляних чоловічків. Вони боялися сонця і, щоб не розтанути, жили весь час у холоді. їхніми будинками були холодильники. Прямуючи вулицями міста, Джованніно бачив, як мешканці визирали з віконець своїх холодильників, поклавши на голову пакетики льоду. На дверцятах кожного холодильника висів телефон — для розмови з господарем.

— Алло!

— Алло!

— Хто це?

— Я — король масляних чоловічків, увесь із високоякісних вершків, з молока швейцарської корови. Це ти охороняв мій холодильник?

— їй-бо, холодильник з чистого золота! Хіба ви ніколи звідти не виходите?

— Лише взимку, в крижаному автомобілі.

— А що, коли б на той час пригріло сонце?

— Такого бути не може, це заборонено. Я б наказав солдатам ув'язнити його.

— Гм, — промимрив Джованніно і подався в іншу країну.

Аліса Падальниця

А ось казка про Алісу Падальницю, що завжди і всюди падала.

Зібрався якось дідусь з нею в парк на прогулянку. Кличе:

— Алісо! Де ти?

— Я тут, дідусю!

— Де "тут"?

— У будильнику.

Відкрила вона з цікавості задню кришку будильника і незчулась, як опинилася між коліщатками і пружинками. А коліщатка крутяться, цокають; тож довелося їй перестрибувати з однієї осі на другу, поки не знайшла спокійної місцини.

Іншого разу кличе дідусь Алісу снідати:

— Алісо, де ти? Алісо!

— Я тут, дідусю!

— Де "тут"?

— Тутечки, в пляшці. Я хотіла пити і впала всередину. Бідолашна Аліса з сили вибилася, борсаючись у воді…

їй дуже пощастило, що минулого літа вона побувала в Сперлонго й там навчилася плавати по-жаб'ячому.

— Стривай, зараз я тебе витягну.

Дідусь опустив у пляшку мотузочок. Аліса вхопилась за нього і спритно видряпалась наверх, бо була доброю гімнасткою.

А ще одного разу Аліса кудись зникла. Шукав її і дідусь, шукала й бабуся, шукала тітка, і сусідка, яка щодня приходила читати дідусеві газету, бо шкодувала сорок лір, та все марно.

— Скоро вже й батьки з роботи вернуться. Як не знайдемо, то буде нам лихо, — бідкалась злякана бабуся.

— Алісо, де ти? Алісо!

Ніякої відповіді. Аліса не могла відповісти, бо пішла була на кухню, залізла з цікавості в шухляду, де лежали скатерки та серветки, і там задрімала. Хтось засунув шухляду, не звернувши уваги на Алісу. Дівчинка прокинулась у темряві. Але не злякалася, бо якось була залізла в кран, а там теж темно.

"Ось почнуть готувати вечерю, — міркувала Аліса, — тоді вже відсунуть шухляду".

Та ніхто про вечерю й не думав, бо ж Аліса пропала. Батьки вернулися з роботи й ну гримати на діда й бабу.

— Ось як ви її пильнуєте!

— Наші діти не залізали в крани, — заперечували дід з бабою, — за наших часів діти падали тільки з ліжка й набивали собі гулі на лобі.

Нарешті Алісі набридло чекати. Просунулась вона крізь скатерки на дно шухляди й загупала ногою: гуп! гуп! гуп!

Гуп! Гуп! Гуп! — кликала на допомогу Аліса.

— Стривайте, — сказав тато, — хтось стукає.

Скільки радості було, коли Алісу віднайшли! Та дівчинка зараз же залізла в татову кишеню, і перше ніж її витягли, встигла заляпати обличчя пастою з кулькової ручки.

Шоколадна дорога

Одного разу троє братів з Барлетти подалися в мандри. Йшли вони, йшли та й натрапили на гладісіньку коричневу дорогу.

— Що воно таке? — запитав перший.

— Це не дерево, — сказав другий.

— Це не вугілля, — сказав третій.

Щоб дізнатись, з чого та дорога, всі троє стали навколішки й лизнули її. Аж виявилося, що то шоколад! Дорога була з шоколаду! Почали вони його їсти. Настав вечір, а брати все їдять та їдять шоколадну дорогу, аж поки залишився тільки маленький клаптик. Не стало ні шоколаду, ні дороги.

— Що ж його робити? На щастя, стрівся їм селянин, що вертався на возі з поля.

— Я одвезу вас додому, — мовив він.

І привіз їх у Барлетту, аж під самісіньку їхню хату. Злізли брати, дивляться, а віз увесь із печива. Не довго думаючи, взялися вони до воза, і За хвилину не лишилось ні коліс, ані голобель.

Нікому в Барлетті ще зроду так не щастило, як тим братам, і навряд чи коли пощастить.

Хто вигадає більше чисел?

Нумо вигадувати числа.

— Нумо. Починаю я: майже один, майже два, майже три, майже чотири, майже п'ять, майже шість.

— То дурничка. Ось послухай, що я вигадав: один зверхмільйон більярдонів, один восьмільйон тисячонів, один чудольярд і один чудольйон.

— А я вигадав таку таблицю множення: три по одному — йди додому три по два — он сова три по три — носа втри три по чотири — дзвоник до квартири три по п'ять — землі п'ядь три по шість — непроханий гість три по сім — цукерки всім три по вісім — джмелі в стрісі три по дев'ять — качка й лебідь три по десять — діток пестять.

— Скільки коштують ці макарони?

— Два щиглі в лоб.

— Скільки звідси до Мілана?

— Тисячу нових кілометрів, один старий кілометр і сім шоколадок.

— Скільки важить одна сльозина?

— Як чия. Як вередунова, то легша за вітер, а як голодної дитини, то важча за цілу Землю.

— Чи довга ця казка?

— Аж занадто.

Бріф, бруф, браф

Два хлопчики гралися у дворі, вигадуючи свою таємну мову, що її ніхто інший не зрозумів би.

— Бріф, браф, — мовив перший.

— Браф, броф, — відповів другий. І обидва зареготалися.

На балконі другого поверху сидів добродушний старий синьйор і читав газету, а з вікна, що навпроти, виглядала не зла і не добра стара синьйора.

— От дурна дітвора, — сказала синьйора. Старий синьйор їй відповів:

— Я з вами не згоден.

— Невже ви зрозуміли, що вони говорять?

— Авжеж, зрозумів. Перший сказав: "Який сьогодні гарний день!", а другий відповів: "Завтра буде ще кращий".

Синьйора наморщила носа, але змовчала. Хлопчики знову заговорили своєю мовою:

— Мараскі, барабаскі, піпірімоскі,— сказав перший.

— Бруф, — відповів другий. І обидва зареготалися.

— Невже ви й це зрозуміли? — сердито вигукнула стара синьйора.

— Авжеж, зрозумів, — відповів, усміхаючись, старий синьйор. — Перший сказав: "Як добре жити на світі!", а другий відповів: "Який гарний світ!"

— Невже таки світ гарний? — допитувалася Синьйора.

— Бріф, бруф, браф, — відповів старий синьйор.

Як один перукар купив місто Стокгольм

На торгу в Гавірате можна купити все що завгодно. Спритніших крамарів деінде годі й шукати.

Якось у п'ятницю прийшов на торг один чоловік і почав продавати дивовижний товар: гору Монблан, Індійський океан і моря на Місяці. І був він такий спритний на язик, що за годину увесь той товар спродав, лишилося тільки місто Стокгольм.

Одному перукареві закортіло те місто придбати. Замість плати він підстриг крамаря, намастив йому волосся й одержав свідоцтво про купівлю, в якому було написано: "Власник міста Стокгольма". Перукар прибив те свідоцтво цвяшками на стіні між двох дзеркал і гордовито показував своїм відвідувачам, коли хто розпитував:

— Це шведське місто, і не просте, а столиця. Там проживає мільйон чоловік, і, звичайно, всі вони належать мені. Біля міста є і море, але я не знаю, хто його власник.

Перукар потрошку заощаджував гроші і торік подався до Швеції оглянути власні маєтності. Стокгольм йому страшно сподобався, та й шведи припали до серця своєю люб'язністю. Вони не розуміли аніскілечки, що він питав, а він — що вони йому відповідали.

— Я володар цього міста. Знаєте ви це чи ні? Вас про це повідомили?

Шведи всміхалися й потакували з чемності. Перукар потирав руки, радий-радісінький.

— Таке місто придбав за одну стрижку! Дешево воно мені обійшлося!

А насправді він переплатив. Бо кожна людина змалечку володіє цілим світом, і це не коштує їй жодного шеляга. Так, світ належить їй, треба тільки закачати рукави, простягти руки й узяти його.

Як Джованніно Ледачий мацав королівського носа

Одного разу Джованнінові Ледачому закортіло помацати королівського носа. Почав він до Рима збиратися. Друзі його відраджували, кажучи:

— Не їдь, Джованніно: це дуже небезпечно. Розгнівається король, то й носа власного позбудешся, і без голови залишишся.

Та Джованніно був упертий. Приготував валізку і сходив до священика, мера й маршала — щоб повправлятися. Він помацав їм носи так обережно й спритно, що ті навіть нічого й не помітили.

"Просте діло", — подумав Джованніно.

Поїхав він до сусіднього міста. Показали йому будинок губернатора, прокурора та судді, він відвідав цих титулованих осіб і помацав їхні носи. Можновладці були трохи вражені: чоловік наче й добре вихований, вміє розумну розмову підтримати, а робить таке неподобство. Прокурор навіть розгнівався і вигукнув:

— Чого це ви мене за носа хапаєте?

— Даруйте, — відповів Джованніно, — на ньому сиділа муха.

Почав прокурор по кімнаті роздивлятися. Хоч як пильно дивився, та ні мухи, ані комара не побачив. Джованніно тим часом поквапно вклонився й зник, мов у землю провалився, не забувши, однак, за собою двері причинити.

Був у нього окремий блокнот, де він занотовував усіх тих, у кого йому пощастило носа помацати. І були то все люди титуловані й поважні.

У Римі Джованніно перемацав стільки носів, що йому довелося купувати товстіший зошит. Адже там на кожній вулиці можна зустріти одну або й дві високородні особи, кількох віце-міністрів і десяток знаменитих секретарів. Що ж до прокурорів, то про них нема чого й казати: їх там більше, як жебраків. Отож носів було вдосталь, тільки руку простягай. Всі ті благородні особи вважали, що, мацаючи їхні носи, Джованніно засвідчує їм свою повагу, а дехто навіть заохочував своїх підлеглих, щоб і вони перейняли таку поведенцію:

— Від сьогодні замість уклонятися можете мацати мого носа. Це новий вишуканий звичай.

Підлеглі, звичайно, вагалися. Адже то нечувана річ — простягати руку до начальницького носа. Та, зрештою, за велінням начальників, вони почали торкати, мацати, щипати їхні носи. І вельможні носи від задоволення ясніли й червоніли.

Джованніно не забув своєї головної мети: помацати королівського носа. Він тільки чекав сприятливої нагоди. І така нагода випала йому під час королівської процесії. Джованніно помітив, що з юрби раз по раз виступали люди, стрибали на підніжки королівського ридвана й подавали королю конверт, мабуть, із суплікою, а король, усміхаючись, передавав той конверт першому міністрові.

От Джованніно й собі скочив на підніжку. Король лагідно до нього всміхнувся. Джованніно сказав:

— З вашого дозволу, — і, простягши руку, торкнувся вказівним пальцем до кінчика носа його величності.

Приголомшений несподіванкою, король помацав свого носа, розтулив губи щось сказати, та Джованніно стрибнув назад і сховався в юрбі. Залунали бурхливі оплески, всі кинулись наслідувати Джованніно: люди стрибали на підніжки, хапали короля за ніс і добряче його попосмикали.

— Це новий вияв шаноби, ваша величносте, — усміхаючись прошепотів перший міністр у вухо королю. Та король не мав охоти усміхатися, бо йому було боляче, з носа текло. Король навіть не міг утертися: вірні піддані безперестану хапали його за ніс.

Джованніно вернувся додому радий-радесенький.

Чудесний дощ у Пйомбіно

Одного разу в Пйомбіно пішов цукерковий дощ. З неба летіли різнобарвні цукерки: і зелені, і рожеві, і фіолетові, й блакитні. Спочатку люди думали, що то град. Аж ось з цікавості один хлопчина поклав у рот зелену градину, і виявилося, що то м'ятний льодяник. Інший покуштував рожеву, і виявилось, що то полунична карамелька.

— Цукерки! Цукерки!

Кинулись усі на вулицю і ну кишені наповнювати! Та дощ лив як з відра, де вже було визбирати всі цукерки. Вулиці вкрилися килимом запашних солодощів, що рипіли під ногами. Школярі, повертаючись із школи, ще встигли набрати повні торби. А бабусі понапихали цукерок у клуночки.

От який щасливий день видався пйомбінцям!

Вони там і досі чекають, що знову цукеркова злива почнеться. Але така хмара більше не пропливла ні над Пйомбіно, ні над Туріном, та й на Кремону навряд чи насуне.

Карусель у Чезенатіко

У Чезенатіко, на березі моря, стояла карусель. Було на ній всього шість дерев'яних коників, та ще шість блякло-червоних джипів — для тих, кому до вподоби сучасна техніка. Карусель ту крутив власними

руками один чоловік. Був він високого зросту, смаглявий і такий змарнілий, наче їв раз через два дні на третій. Одне слово, хоч карусель була звичайнісінька, дітвора її дуже любила й раз по раз бігала дивитися на неї, мріючи колись досхочу поїздити.

— Чим вас та карусель привабила? З медом вона, чи що? — питали мами. — Ходімо краще на дельфінів у каналі подивимось або зайдемо в кав'ярню, де крісла-гойдалки.

Та ба! Діти й слухати про те не хотіли: їм кортіло на карусель. Якось увечері один старий синьйор повів туди свого онука. Посадив він його в джип, а сам виліз на дерев'яного коника. Сидіти йому було незручно, бо довгими ногами мало не діставав землі, та він весело всміхався. Тільки карусель закрутилась — і старий синьйор умить шугонув на висоту хмарочоса, коник його помчав стрілою все вище й вище — за хмари. Зиркнув старий і побачив усю Романью[10], потім усю Італію, а тоді й цілу земну кулю, що меншала й меншала під копитами коника. За мить стало видно, що вона крутиться, як і карусель, а континенти й океани вимальовувалися, мов на географічній карті.

"Куди ж це ми летимо?" — запитав себе старий синьйор.

У цю хвилину повз нього промчав онучок за кермом збляклого червоного джипа, що обернувся в космічну ракету. А за ним вервечкою линули інші діти, спокійно і впевнено кружляючи по орбіті, мов штучні супутники.

Чоловік, що правив каруселлю, десь зник. Було тільки чути пластинку. Карусель крутиться, поки пластинка грає.

"Тут, щось не те, — подумав старий синьйор. — Цей чоловік, напевне, чаклун. Ми так швидко обертаємося навколо Землі, що поб'ємо рекорд Гагаріна".

Тим часом космічний караван пролітав над Тихим океаном, помережаним острівцями, над Австралією, де вистрибували кенгуру, над південним полюсом, де, напиндючившись, стояли мільйони пінгвінів. Та не було часу їх рахувати, бо внизу показалися американські індіанці із смолоскипами, потім хмарочоси Нью-Йорка, і нарешті єдиний хмарочос Чезенатіко. Пластинка скінчилася. Старий синьйор збентежено оглянувся: він знову сидів на старій каруселі біля Адріатичного моря, а смаглявий, змарнілий чоловічок гальмував. Старий синьйор заточуючись став на землю.

— Послухайте, — звернувся він до чоловічка. Та той не мав часу слухати старого синьйора, бо на джипах і на каруселі вже сиділи інші діти. Карусель вирушала в нову кругосвітню подорож.

— Скажіть-но мені…— сердито повторив старий синьйор.

Чоловічок навіть не глянув на нього. Він крутив карусель. Щасливі пасажири шукали поглядом своїх батьків, які юрмились колом і підбадьорливо. всміхалися. Невже ця кумедна машина, що крутиться під звуки гидкої музики, насправді чарівна карусель?

"Хай йому абищо, — подумав старий синьйор, — краще вже буду мовчати про цю пригоду, а то люди скажуть: "Чого йому було сідати на ту карусель? Хіба він не знає, що на ній голова паморочиться?"

На пляжі в Остії

За кілька кілометрів од Рима простягся остійський пляж. Влітку туди приїздять сотні тисяч римлян, і на пляжі ніде яблуку впасти. Ледь запізнишся, і вже ніде застромити парасолю.

Одного разу на пляжі в Остії з'явився дивний синьйор, що більше скидався на чаклуна, ніж на просту людину. Бо, прибувши на пляж останнім і не знайшовши вільного місця, він розкрив парасольку, крутнув

щось у ручці — парасоля знялася вгору, пролетіла над тисячами парасольок і зупинилася над берегом моря, на висоті двох чи трьох метрів над землею. Синьйор-чаклун розклав свій шезлонг, що теж повис над землею, простягся під парасолею, вийняв з кишені книжку та й ну собі читати, вдихаючи морське повітря, гірке від солі та йоду.

Спочатку люди нічого не помітили. Деякі сиділи під своїми парасолями й намагалися розгледіти крізь натовп хоч маленький клаптик моря, інші розв'язували кросворди, а тому ніхто й не дивився вгору. Та раптом одна синьйора почула, як щось упало їй на парасольку. Вона гадала, що це діти м'яча кинули, й хотіла на них нагримати. Озирнулась навкруги, глянула вгору, аж над нею синьйор-чаклун висить. Подивився він униз та й каже:

— Пробачте, синьйоро, то моя книжка впала. Будьте ласкаві, підкиньте її вгору.

Синьйора від несподіванки аж на пісок повалилася. Лежить і не може підвестися — була вона дуже гладка й опасиста. Підбігли до неї родичі, хочуть її підвести, а вона мовчки догори, на висячу парасольку, показує.

— Будь ласка, підкиньте іієні книжку, — повторив синьйор-чаклун.

— Хіба ви не бачите, що налякали нашу тітку?

— Пробачте, я ненавмисно.

— Злазьте звідти, сидіти там заборонено.

— Внизу нема місця, і я вмостився тут. Адже квиток у мене є.

Тим часом усі люди на пляжі вгледіли дивного синьйора й показували на нього пальцями.

— Дивіться, дивіться, — казали вони, — у нього реактивна парасоля!

— Гей, Гагаріне! — гукали йому. — Візьми й мене до себе!

Якийсь хлопчина підкинув книжку, синьйор уловив її, нервово погортав, знайшов потрібну сторінку і взявся читати, пихкаючи сигаретою. Невдовзі йому дали спокій. Тільки діти іноді поглядали вгору, а найхоробріші вигукували:

— Синьйоре, синьйоре!

— Чого вам?

— Навчіть і нас лежати в повітрі!

Але синьйор на відповідь тільки кректав. Коли настав вечір, парасоля тихенько засвистіла й полинула назад понад пляжем. Синьйор-чаклун приземлився на сусідній вулиці, сів на свого мотоцикла й поїхав собі додому. Ніхто не знає, хто він такий і де купив ту парасолю.

Історія королівства Ненажеранії

У далекій стародавній країні Ненажеранії, що на сході межує з герцогством Випиванія, першим королював Ненажера Всетравний, прозваний так через те, що, виївши макарони, уминав тарілку і чудово все перетравлював.

Замінив його потім на троні Ненажера Другий, на прізвисько Три Ложки. Прозвали його так через те, що він їв суп зразу трьома ложками: дві ложки тримав власноручно, а третю підносила Королівна, і горе їй, якщо ложка була порожня!

Опісля на троні Ненажеранії, що височів перед столом, заставленим і вдень і вночі розмаїтими стравами, сиділи: Ненажера Третій, прозваний Закускою; Ненажера Четвертий, на прізвисько Котлета по-парміджанськи; Ненажера П'ятий, Голодний; Ненажера Шостий, Індикожер; Ненажера Сьомий, прозваний "А ще що?", який прославився тим, що з'їв корону з кутого заліза; Ненажера Восьмий, Суха Скоринка, — цей, не знайшовши нічого на столі, проковтнув скатертину; Ненажера Дев'ятий, на прізвисько Сталева Щелепа, з'їв трон разом з подушечками.

Так перестала існувати королівська династія.

Аліса пірнає в море

Одного разу Аліса Падальниця пішла до моря купатися, їй так сподобалось купання, що не хотіла з води вилазити.

— Алісо, годі, йди на берег, — гукала її мама.

— Зараз, мамо, — відповідала Аліса, а сама думала:

"Буду в воді, поки не виростуть у мене плавці і я не стану рибою".

Лягаючи увечері спати, Аліса дивилася в дзеркало: чи не виросли плавці або хоч срібна луска. Та на тілі в неї поблискували самі піщинки, — коли вона не милася під душем після морської купелі.

Одного ранку вийшла Аліса раніше ніж звичайно на пляж і стріла хлопця, який збирав морських їжаків і черепашки. Він був з рибальської родини і добре знався на тому, що і як у морі діється.

— Ти часом не знаєш, як стати рибою? — запитала його Аліса.

— Зараз тобі покажу, — відповів хлопець. Поклав він на камінь, що виступав з води, хустину з морськими їжачками й пірнув на дно. Минає хвилина дві, а хлопця немає. Аж гульк — виринув на поверхню дельфін і ну грати між хвиль, здіймаючи бризки. Він навіть шаснув під ногами Аліси, та вона анітрішечки не злякалася.

Потім дельфін махнув хвостом і зник у глибині морській, а звідтіля виплив, усміхаючись, хлопець.

— Бачиш, як це легко робиться?

— Бачу, але не вмію.

— Спробуй.

Алісі дуже хотілося стати морською зіркою, вона пірнула в море і попала в розкриту черепашку. Черепашка тут же стулила свої половинки, й Аліса потрапила в полон.

"Ой лишенько, що ж тепер буде?" — подумала дівчинка.

Навкруги панували тиша й спокій. От би лишитися тут навіки-віків, жити в глибинах моря, як колись сирени. Аліса зітхнула. Згадала маму. Вона, мабуть, думає, що Аліса ще спить. Згадала тата. Сьогодні субота, і ввечері тато має приїхати з міста.

— Шкода мені їх кидати. Вони мене так люблять. Цього разу я повернуся на суходіл.

Упираючись руками й ногами, Аліса прочинила стулки, вистрибнула назовні й виринула з води. Хлопчика вже не було на березі. Про свою пригоду Аліса не розповіла нікому.

Молодий рак

Один молодий рак так собі думав: "Чому всі мої родичі пересуваються задом уперед? Я хочу навчитися плавати вперед головою, як жаби, і, присягаюся своїм хвостом, таки навчусь".

Отож почав він нишком вправлятися між камінням рідного струмка.

Спочатку ці вправи дуже його втомлювали: то вдариться, то панцир розіб'є або клешнею на клешню наступить. Час минав, і поступово справи пішли на краще, бо хто мусить, той і камінь вкусить.

Бачить рак, що вже навчився, завітав до своїх та й каже:

— Подивіться, як я вмію, — і гордо поплив головою вперед.

— Ой синочку мій, — заголосила мати, — чи ти з глузду з'їхав? Схаменися, плавай так, як твої рідні брати.

А брати тільки дивляться на нього глузливо та посміхаються. Батько, той споважнів, — помовчав хвилинку, а тоді каже:

— Годі, сину, блазнювати. Хочеш бути з нами, плавай, як усі раки. А хочеш робити по-своєму, — то рівчак великий, — іди собі геть і не вертайся.

Хоробрий рак любив свою рідню, та вирішив твердо своє обстоювати. Тож обняв він матір, попрощався з батьком та братами і помандрував у світ.

Побачили його жаби, що біля латаття теревені правили.

— Світ перевертається догори ногами, — мовила одна жаба, — погляньте-но на цього рака. Хіба не моя правда?

— Ані себе, ані інших не поважає,— сказала друга.

— Біда з такими, та й годі,— докинула третя.

А рак і далі ні на кого не зважав, таки робив по-своєму. Одного разу чує він: хтось його гукає. Дивиться — аж то старий рачисько, сидить сумний на самотині біля каменя.

— Здорові були, — привітався молодий рак.

Старий рачисько довго на нього дивився, а тоді й каже:

— Що це за дур тебе взяв? Замолоду я також мріяв навчити раків ходити головою вперед. А бачиш, що з того вийшло: живу сам-один, усі мене цураються і радше відкусять собі язика, ніж зі мною заговорять. Послухай моєї поради: осядься й роби, як усі, колись мені подякуєш.

Молодий рак промовчав, а сам подумав: "Ні, правда таки на моєму боці".

Чемно попрощавшись із старим самітником, він гордо пішов своєю дорогою.

Чи далеко він зайде? Чи пощастить йому? Чи подолає кривду? Цього ми ще не знаємо, бо він і досі прямує вперед, ані на крихту не втративши відваги й рішучості. Побажаймо ж йому щиро: щасливої дороги!

Чародійна палиця

Одного дня маленький Клавдіо грався під брамою. Вулицею тюпав згорблений дідусь у золотистих окулярах. Дійшов він до брами і впустив палицю. Клавдіо швиденько підняв її і подав дідусеві. Той усміхнувся та й каже:

— Дякую, але мені цієї палиці не треба. Обійдусь і без неї. Хочеш, візьми собі.

І, не чекаючи відповіді, дідусь подався далі своєю дорогою, трохи випроставши спину. А Клавдіо стоїть із палицею і не знає, що з нею робити. Палиця як палиця, — звичайнісінька дерев'яна, закарлючена, із залізним наконечником. Клавдіо разів два штрикнув нею в землю, потім знічев'я сів на неї верхи, аж зирк — палиця обернулася на коня, на чудового коника з білою зіркою на лобі. Іржучи й викрешуючи копитами іскри, коник почав гасати подвір'ям.

Клавдіо і зрадів, і злякався трохи! А коли зрештою скочив з коня, то палиця знову стала палицею: замість копит був простий іржавий наконечник, а замість гриви — закарлючена ручка.

— Ще раз спробую, — вирішив Клавдіо, трохи відсапавшись.

Сів він верхи на палицю, а вона цього разу обернулася не на коня, а на поважного двогорбого верблюда, подвір'я ж стало безмежною пустелею. Але Клавдіо не злякався і почав вдивлятися в далечінь, шукаючи очима оазису.

"Це, напевне, чародійна палиця", — сказав до себе Клавдіо, втретє сідаючи верхи. Тепер це вже був червоний спортивний автомобіль з білим номером на капоті. Подвір'я перетворилося на доріжку для перегонів, і Клавдіо щоразу досягав фінішу перший.

Згодом палиця перетворювалася на моторний човен, а подвір'я в спокійне зеленаве озеро, а тоді стала зоряним кораблем, який розтинав космічний простір, минаючи небесні світила.

І тільки-но Клавдіо зупинявся, палиця ставала звичайнісінькою палицею, з блискучою ручкою і старим наконечником.

Хлопчик грався цілісінький день. А надвечір випадково визирнув на вулицю й побачив дідуся в окулярах із золотою оправою. Хоч як пильно Клавдіо придивлявся до нього, та нічого незвичайного не помітив: звичайнісінький собі дідусь вертається стомлений із прогулянки.

— Подобається тобі палиця? — усміхаючись, запитав дідусь.

Клавдіо гадав, що дідусь хоче забрати свою палицю, й, зашарівшись, простяг її старому. Та дідусь сказав:

— Візьми її собі, я обійдуся без неї! Ти можеш на ній літати, а я нею тільки підпираюся. Мені досить прихилитися до стіни, коли потрібна підпора.

І дідусь пішов, усміхаючись, бо нема людини щасливішої за дідуся, який може що-небудь подарувати дітям.

Старі Прислів'я

— Якщо сірий, — повчало Старе Прислів'я, — то вовк.

— А я кіт, — сказав сірий кіт, переходячи вулицю.

— Не може того бути: Старі Прислів'я завжди правду кажуть.

— А я таки кіт, — повторив кіт.

З гіркої досади Старе Прислів'я впало з даху й зламало собі ногу.

А інше Старе Прислів'я пішло дивитися на футбольний матч і, покликавши одного гравця, шепнуло йому на вухо:

— Хто робить сам — робить за трьох.

Футболіст забрав м'яча й почав ганяти його полем, нікому не передаючи. Але глядачам стало страшенно нудно, бо гра припинилася. Тому футболіст віддав м'яча товаришеві й почав грати в гурті, а Старе Прислів'я з прикрості захворіло. І довелось вирізати йому гланди.

Одного разу зустрілися три Старі Прислів'я і, ледве розтуливши роти, посварилися:

— Добрий початок — половина роботи, — мовило перше.

— Е ні,— заперечило друге, — найкраще — золота середина.

— Нічого ви не тямите, — заявило третє. — Кінець діло хвалить.

І почали вони битися, аж чуби тріщали. Ще й досі не вгамувалися.

Якось одному Старому Прислів'ю закортіло 'скуштувати груш. Сіло воно під грушкою і міркує: "Стигла груша сама падає".

Довго воно сиділо, а груша висить собі. І висіла, аж доки згнила зовсім, а тоді впала на голову Старому Прислів'ю і розплющилася. А Старе Прислів'я зі злості пішло на пенсію.

Смерть короля

Якось помирав один король. Лежить він і з відчаю сам до себе промовляє:

— Невже мені, всевладному королю, доведеться вмерти? Та де ж мої ворожбити? Чому вони не рятують мене?

А ворожбити з великого ляку всі порозбігалися. Лишився тільки один старий ворожбит, якому ніхто не йняв віри, бо був він дивакуватий і навіть трохи божевільний.

— Гаразд, порятую тебе від смерті,— сказав він. — Але на один день ти мусиш посадити на свій трон дуже схожу на тебе людину, яка потім помре замість тебе.

Негайно по всьому королівству було оголошено: всім схожим на короля прибути за добу до королівського двору, бо інакше їх смерть чекає.

Багато людей зійшлося на королівський двір. В одного борода, як у короля, а ніс трошки довший, в другого ніс коротший. Таких ворожбит одразу відпускав додому. Інші були схожі на короля, як один апельсин на інший, але ворожбит і тих відпускав, бо їм або зуба бракувало, або на спині були родимі плями.

— Отак ти всіх повідпускаєш, — сказав йому король. — Давай хоч одного випробуємо.

— Не буде з них пуття, шкода праці,— твердив своє ворожбит.

Якось увечері король з ворожбитом вийшли на вежу. Раптом ворожбит вигукнув:

— Дивись, он той чоловік схожий на тебе, як викапаний!

І показав на кульгавого, підсліпуватого, замурзаного і вкритого коростою жебрака.

— Отакої! — образився король. — Та ми ж нітрохи не схожі.

— А на мою думку, — сказав ворожбит, — смертельно хворого короля можна порівняти лише з найубогішим, найнещаснішим бідолахою. Не гаючи часу, перебирайся в жебраків одяг, посади його на трон, і ти врятований.

Та король не хотів визнати, що він схожий на жебрака. Розгнівався він, вернувся в палац, надяг корону, взяв скипетр і того ж таки вечора помер.

Хвалькувата миша

Стара бібліотечна миша вряди-годи ходила в гості до своїх двоюрідних сестер, що жили на високому горищі і мало тямили в земних справах.

— Які ж бо ви невігласи, — казала миша своїм сумирним родичам. — Мабуть, і читати не вмієте.

— Куди нам до тебе рівнятися, — зітхали сестри.

— От чи їли ви коли-небудь кота?

— Де вже нам! У нас не миші котів, а коти мишей їдять.

— Ой, які ж ви недотепи! Я вже не одного кота з'їла і скажу вам правду, що жоден не встиг навіть зойкнути.

— А чим від них тхнуло?

— Здається, папером і фарбою. Та з'їсти кота — то пусте. А от доводилось вам собаку їсти?

— Крий Боже!

— Я саме вчора з'їла одного пса, завбільшки такого як вовк, та ще й з іклами… Схрумала його заіграшки, навіть не ойкнув.

— А чим він пахнув?

— Папером. А носорога ви коли-небудь їли?

— Де там! Ми того носорога навіть не бачили. Який він? Схожий на парміджанський чи горгондольський сир?

— Схожий на носорога, звісно. А верблюда, ченця, принцесу, ялинку ви куштували?

В цю хвилину де не взявся кіт. Він сидів за скринею, прислухаючись до мишачої розмови. Кіт був не мальований, а справжній, вусатий і з пазурами. Мишенята дременули в нірку, бібліотечна ж миша з несподіванки заклякла на місці, ставши на задні лапки. Зловив кіт мишу й питається:

— То це ти котів їси?

— Я, Ваша Величносте… Але ж, розумієте… Я в бібліотеці…

— Розумію, розумію. Ти гризеш котів, намальованих у книжках.

— Інколи, та й то з навчальною метою.

— Це діло добре, я теж люблю літературу. А чи не слід тобі навчитися дечого в справжнього кота? Слід би тобі знати, що не всі коти паперові і не всіх носорогів можна загризти.

На превелике щастя для бідолашної миші, кіт побачив на підлозі павука і на хвильку відвернувся. Бібліотечна миша двома стрибками опинилася між книжок, а кіт мусив павуком задовольнятися.

Невидимий Тоніно

Одного разу хлопчик Тоніно пішов до школи засмучений, бо не вивчив уроків і боявся, що вчитель його викличе.

— Ах, — казав він собі,— якби я міг стати невидимим! Учитель робив перекличку. Дійшла черга до Тоніно, вчитель назвав його прізвище, та хоч Тоніно одізвався, ніхто його не почув, а вчитель навіть мовив:

— Жаль, що Тоніно не прийшов, я хотів його урок запитати. Мабуть, хлопець захворів. Будемо сподіватися, що все минеться гаразд.

Тоніно відразу зміркував, що став невидимий. Таки здійснилася його мрія?

На радощах він так підстрибнув, що втрапив у кошик для сміття. Виліз звідти і ну по класу швендяти: тут за чуба кого смикне, там чорнило розіллє. Зчинився галас, всі в класі пересварилися. Кожен звинувачував свого сусіда. І ніхто й гадки не мав, що все це накоїв невидимий Тоніно.

Набавившись донесхочу, Тоніно вийшов зі школи й сів у тролейбус. Квитка він, звісно, не взяв, знаючи, що кондуктор його не бачить. Сів на вільне місце й сидить. На наступній зупинці в тролейбус зайшла жінка з господарською сумкою і спробувала сісти на те місце, що здавалося їй вільним. Але сіла Тоніно на коліна й мало його не задушила.

— Що за химера! — вигукнула вона. — На це місце не можна сісти! Гляньте, кладу сумку, а вона висить у повітрі.

А насправді сумка лежала на колінах у Тоніно. Зчинився гамір, пасажири почали лаяти тролейбусне управління. У центрі Тоніно вийшов із тролейбуса, подався в кондитерську й почав напихатися різними пундиками, тістечками та шоколадками.

Продавщиця помітила, що тістечка зникають з прилавка, й напустилася на статечного чоловіка, який купував карамельки для старої тітки: мовляв, це він краде тістечка.

Чоловік обурився:

— Я — злодій? Ви не знаєте, з ким говорите. Ви не знаєте, хто мій батько! Ви не знаєте, хто мій дід!

— А я й не хочу знати, — відповіла продавщиця.

— Як ви смієте ображати мого діда!

І завелися вони так, що й не розборониш. Прибігла поліція. Невидимий Тоніно прошмигнув між ногами лейтенанта поліції і подався до школи, щоб зустріти своїх товаришів. Уроки саме скінчилися, і хлопці вибігли, або, точніше, лавою викотилися на вулицю. Однак вони його не побачили. Дарма Тоніно силкувався їх догнати. Так і не пощастило йому ані посмикати Роберто за чуба, ані почастувати Гуїскардо ласощами. Вони його не бачили, не чули, дивилися крізь нього, наче він був із скла.

Втомлений і сумний, вернувся Тоніно додому. Мама чекала його на балконі.

— Я тут, мамо! — вигукнув Тоніно.

Та мама його не побачила й не почула і стурбовано низала очима вулицю.

— Осьдечки я, тату! — вигукнув Тоніно, зайшовши в кімнату, і сів на своє місце, біля столу. Але тато занепокоєно мимрив:

— Дивно, чому його й досі немає? Чи не скоїлася з ним якась біда?

— Я тут, я тут! Мамо, тату! — гукав Тоніно. Та ніхто його не чув.

Тоніно зарюмсав. Але навіщо рюмсати, коли ніхто не бачить твоїх сліз?

— Не хочу я більше бути невидимим, — сказав розпачливо Тоніно. — Хочу, щоб мене бачив тато, щоб гримала на мене мама, щоб мене викликав до дошки вчитель! Хочу гратися з друзями. Ой, як погано бути невидимим і самотнім!

Пішов бідолашний Тоніно у двір, а там на лаві сидить дідусь, гріється проти сонця.

— Чого це ти плачеш? — питає його дідусь.

— Хіба ви мене бачите? — здивувався Тоніно.

— Авжеж, бачу. Щодня бачу, як ідеш до школи і вертаєшся додому.

— А я вас не бачив.

— Я це знаю. Ніхто мене не помічає. Та хіба хлоп'ята звертають увагу на самотнього старого пенсіонера? Я для вас однаково, що невидима людина.

— Тоніно! — гукнула з балкона мама.

— Мамо, ти мене бачиш?

— Авжеж, бачу. Сліпа я, чи що? Ходи-но сюди, тато з тобою поговорить.

— Зараз іду, мамо, — радісно вигукнув Тоніно.

— А ти не боїшся прочухана? — спитав, усміхаючись, дідусь.

Тоніно обняв дідуся за шию й поцілував.

— Ви мене врятували, — сказав він дідусеві.

— Бувай здоров, — відповів дідусь.

Запитайко

Жив собі один хлопчина, який завжди про все розпитувався. Це, звичайно, добре, коли хлопець хоче все знати. Та питав він про такі речі, які важко пояснити. Наприклад:

— Чому в шухляд є столи?

Люди дивилися на нього й відповідали:

— Шухляди — для ложок, виделок, ножів.

— Я знаю, для чого шухляди, але не можу здогадатися, чому в них є столи.

Люди знизували плечима і йшли собі геть. Іншим разом хлопчина питав:

— Чому в хвостів є риби? Або:

— Чому у вусів є кішки?

Люди знизували плечима та йшли своє діло робити.

Вже хлопчина підріс, уже й дорослий став, а все одно розпитував про такі нісенітні речі, що ніхто йому відповісти не вмів. Поселився він у хижці на високій горі й весь час бився над питаннями, записував їх у зошит, думав-гадав, та ніяк не знаходив відповіді.

Наприклад, він думав:

"Чому в тіні є сосна?"

"Чому хмари не пишуть букв?"

"Чому марки не п'ють пива?"

З великого напруження заболіла в нього голова, та він не кидав свого.

Стригтися він не стригся, голитися — не голився, тож обріс бородою і запитав:

— Чому в бороди є обличчя?

Коли він помер, то один учений відкрив, що той хлопчина змалечку одягав шкарпетки навиворіт і жодного разу не одяг їх як слід. А тому він і не навчився ставити правильні запитання.

З багатьма людьми таке буває, як з тим хлопчиною.

Недільний ранок

У неділю синьйор Чезаре прокидався пізно. Вставши з ліжка, він надягав піжаму й довго походжав по кімнаті. Тільки об одинадцятій він заходив у ванну кімнату й, не зачиняючи дверей, починав голитися.

Саме тієї хвилини чекав Франческо, шестирічний хлопчик, що дуже хотів стати лікарем-хірургом. Він брав вату, пластир, пляшечку спирту і, зайшовши у ванну кімнату, сідав на стільчик.

— Ну, чого тобі? — запитував синьйор Чезаре, намилюючи обличчя.

У будень він голився електричною бритвою, а в неділю — звичайним лезом.

— Ну, чого тобі?

Франческо мовчав, прибравши поважного вигляду й соваючись на стільчику.

— Ну, так чого ж тобі треба?

— Я тут на всякий випадок, — відповів Франческо. — Адже ти можеш врізатися. Тоді я тебе полікую.

— Гаразд, — сказав синьйор Чезаре.

— Тільки ти не порань себе навмисне, як минулої неділі,— попереджав Франческо, — бо тоді це не зарахується.

— Хай буде так, — погодився синьйор Чезаре.

Та поранити себе несамохіть було важко. Він пробував врізатись мимоволі, та марно. Старався бути неуважним, але дарма. Нарешті він якось поранився, і Франческо взявся до роботи: витер краплю крові, помазав ранку йодом і приклав до неї пластир.

І так щонеділі синьйор Чезаре дарує своєму синові краплю крові. А Франческо переконаний, що його батько неуважний.

Кришталевий Джакомо

Якось в одному далекому місті народився прозорий хлопчик. Крізь його тіло все чисто було видно, як крізь повітря чи воду. Був цей хлопчина з плоті й кісток, а здавався скляним. Однак, падаючи, він не розбивався на скалки, а тільки набивав собі на лобі прозору ґулю. Все було видно: і як б'ється його серце, і як плавають його думки, наче кольорові рибки в акваріумі.

Одного разу не втерпів хлопець, — збрехав, і люди побачили: під його чолом заблисла вогняна кулька. Тільки-но хлопець сказав правду, кулька зникла. Відтоді він ніколи не брехав.

А іншим разом товариш довірив йому свою таємницю, і люди побачили, що в його грудях перекочується чорна кулька.

Хлопець ріс, став юнаком, потім дорослим. Люди вільно читали його думки і, запитуючи, вгадували відповідь раніше, ніж він розтуляв рота. Звали його Джакомо, а люди прозвали Кришталевим Джакомо. Всі дуже його любили за чесність. Хто знав його, той і сам ставав благороднішим.

Та, на лихо, владу в цій країні захопив жорстокий диктатор. Настали часи свавілля, насильств і злиднів. Кожен, хто наважувався ремствувати, зникав без сліду. Хто бунтувався, того розстрілювали. Бідних переслідували, принижували і всіляко ображали.

Заляканий народ терпів мовчки.

Та Джакомо не міг мовчати, бо його думки самі за себе говорили. За його прозорим чолом люди бачили: він обурений насильствами й засуджує диктатора. Всі нишком повторювали те, що думав Джакомо, плекаючи надію на кращі часи. Отож тиран наказав арештувати Кришталевого Джакомо й закинути його в найтемнішу в'язницю. Та дивна річ! Стіни камери, в яку запроторили Джакомо, стіни в'язниці і зовнішні мури стали прозорі. Люди, проходячи повз в'язницю, бачили Джакомо й читали його думки. Вночі тюрма випромінювала навкруги яскраве світло. Тиран наказав заслонити всі вікна свого палацу, та однаково не міг заснути. Кришталевий Джакомо навіть у кайданах був сильніший за тирана, бо правда сильніша за все на світі, яскравіша за сонце і могутніша від урагану.

Як мавпи подорожували

Одного дня мавпи в зоологічному саду вирішили побачити світа й подалися в мандри. От ідуть вони, йдуть, зупинилися, а одна мавпа питає:

— Ну, що ми бачимо?

— Клітку лева, басейн тюленя і хату жирафи.

— Який великий світ! Дуже цікаво мандрувати! Рушили вони знову в дорогу і зупинилися аж опівдні.

— А що ми зараз бачимо?

— Хату жирафи, басейн тюленя і клітку лева.

— Який великий світ! Дуже цікаво мандрувати! Подалися вони далі й зупинилися надвечір.

— Що ми бачимо?

— Клітку лева, хату жирафи і басейн тюленя.

— Який нудний цей світ: скрізь одне й те саме. Не варт і мандрувати.

А річ у тім, що мавпи подорожували в клітці — ходили навколо, як коні в каруселі.

Людина, яка хотіла вкрасти Колізей

Якось одному чоловікові заманулося стати єдиним власником римського Колізею, і вирішив він його вкрасти. Узяв торбу, пішов до Колізею і, помітивши, що сторож десь на другому боці, швиденько набрав каміння і гайда додому. Назавтра зробив так само. І так щоранку, крім неділі, ходив до Колізею по двічі й по тричі, пильно стежачи, щоб вартовий його не запримітив. А в неділю чоловік відпочивав і рахував крадені камені, що купою лежали в льосі.

Заповнивши льох, він наносив каміння на горище, а коли вже й там не стало місця, почав ховати каміння під диванами, в шафах, у кошиках, де складав брудну білизну. Щоразу, приходячи до Колізею, чоловік оглядав його з усіх боків і в думці проказував:

"Людям здається, що Колізей не змінився. Та я знаю, що ось тут він поменшав".

І, витираючи піт з чола, виважував шмат цеглини зі сходів або висмикував каменюку із склепіння та кидав у торбу. Повз нього проходили туристи, милувалися спорудою, роззявивши рота, а він нишком усміхався: "Постривайте, скоро не стане Колізею. Отоді вам очі на лоба полізуть".

Заходячи до крамнички й дивлячись на кольорові листівки з зображенням величного амфітеатру, він шалено радів, а щоб приховати свою втіху, вдавав, що сякається, і сам думав: "Хе-хе! Кольорові листівки… Незабаром матиме той Колізей хіба що на листівках!"

Минали місяці, роки. Крадене каміння купою лежало під ліжком, громадилося в кухні, лишивши тільки прохід між газовою плитою й умивальником, і по вінця наповнювало ванну; сіни ж перетворилися на окоп. А Колізей все стояв на своєму місці, жодного склепіння йому не бракувало. Якби комар взявся до руйнації, то більшої шкоди не завдав би. Бідолашного злодія на старість охопив відчай. Він задумався: "А що, коли я взявся не за те діло? Може, краще було б украсти баню собору святого Петра? Е ні, не кину! Раз узявся, то вже доведу справу до кінця".

Носити каміння ставало йому щораз важче, боліли руки, кривавились пальці. Почуваючи, що смерть недалеко, чоловік востаннє почвалав до Колізею і з великою натугою вибрався сходами на верхню терасу. Надвечірнє сонце розмальовувало жовтогарячими і фіолетовими барвами стародавні руїни. Та бідолашний старий нічого не бачив: сльози і втома заслонили йому очі. Він хотів зостатися на самотині, та заважав натовп туристів, що висловлювали різними мовами своє захоплення. Та зненацька серед людського гомону задзвенів сріблястий голосок хлопчика: "Не руш! То моє, моє!"

Як недоречно, фальшиво звучало слово "моє" перед такою красою! Тепер старий це збагнув і хотів щось сказати хлопчикові, навчити його називати "моє" "нашим", та вже не міг.

Собаче селище

Було колись на світі дивовижне маленьке селище. У тому селищі стояло дев'яносто дев'ять будиночків, навколо кожного будиночка зеленів садок, обгороджений парканом з хвірткою, а за хвірткою сидів собака, що завжди гавкав.

У дворі першого будиночка був пес Фідо, який, ревно охороняючи своїх господарів, шалено гавкав, коли проходив хто-небудь із мешканців інших дев'яноста восьми будинків: чи то чоловік, чи то жінка, чи дитина. Решта дев'яносто вісім псів робили так само. І вдень і вночі собаки валували, бо завжди хтось ішов вулицею.

А синьйорові з дев'яносто дев'ятого будинку, йдучи з роботи, доводилося минати дев'яносто вісім будинків і дев'яносто вісьмох псів, що гавкали на нього і недвозначно давали зрозуміти: мовляв, залюбки пошматували б йому штани. А уявіть собі, яка буча зчинялася, коли заходив у селище чужинець. Тоді всі дев'яносто дев'ять собак гавкали в один голос, усі дев'яносто дев'ять господинь визирали надвір, потім квапливо ховалися в хаті, замкнувши двері на засув та похапцем затуливши вікна завісками, і чекали, поки чужинець пройде мимо.

Від собачого гавкоту мешканці селища поглухли і між собою майже не розмовляли. Зрештою, їм не було про що балакати.

Поступово мовчазні й похмурі жителі селища відучилися навіть говорити. І нарешті сталося так, що всі вони загавкали по-собачому. Мабуть, їм здавалося, що вони говорять, а насправді вони гавкали так, що аж мороз ішов поза шкірою. А через те, що гавкали чоловіки, гавкали жінки та діти, дев'яносто дев'ять хатин почали скидатися на собачі буди. Хоч на вигляд вони були гарненькі: вікна затулені чистими завісками, на балконах зеленіла герань та інші квіти.

Якось у цей край під час своїх славетних мандрів завітав Джованніно Ледачий. Дев'яносто дев'ять собак влаштували йому такий собачий концерт, від якого навіть кілометровий стовп став би недорікою. Джованніно звернувся з запитанням до одної жінки, а вона у відповідь загавкала, заговорив до хлопця — той заскавулів.

— Зрозуміло, — сказав Джованніно, — це пошесть. Пішов Джованніно на прийом до мера й промовив до нього:

— Я маю для вас добрі ліки. По-перше, зруйнуйте всі паркани, — садки ростимуть і без огорожі. По-друге, поведіть собак на лови, нехай пограються — стануть лагідні. По-третє, влаштуйте великий бал і після першого вальса знову навчитеся говорити.

Та мер йому відповів:

— Гав-гав!

— Зрозуміло, — сказав Джованніно, — найслабший той, хто вважає себе здоровим.

І пішов собі далі.

Уночі, коли чуєте, як десь далеко валують собаки, знаєте, що це, може, собаки, а може, й мешканці того дивовижного маленького селища.

Втеча Пульчінелли

Пульчінелла був найнепосидющішою лялькою в старенькому театрі. Завжди він сварився з хазяїном, то під час вистави йому заманеться піти на прогулянку, то хазяїн дасть йому замість драматичної ролі комедійну.

— Сьогодні чи завтра переріжу мотузочки, — сказав він Арлекінові.

Як нахвалявся, так і зробив. Узяв хазяїнові ножиці, перерізав мотузочки, які зв'язували йому голову, руки й ноги, й запропонував Арлекінові:

— Тікаймо разом.

Та Арлекін нізащо не хотів розлучатися з Коломбіною, а Пульчінелла не мав наміру брати з собою ще й ту манірницю, через яку не раз попадав у халепу.

— Піду сам, — вирішив Пульчінелла, стрибнув на землю і накивав п'ятами.

"Ох і гарно ж без тих осоружних мотузочків, — думав він. — Ідеш собі, куди душа забажає".

Самотній дерев'яній ляльці світ здається величезним і страшним, а надто вночі, коли на кожному кроці чигають хижі коти, які, з доброго дива, ще подумають, що ти миша. Та Пульчінелла переконав котів, що він не миша, а справжній артист. Зрештою заховався Пульчінелла в садочку, вмостився під парканом та й заснув.

На світанку він прокинувся голодний. А їсти нема чого, — навколо самі гвоздики, тюльпани, цинії та гортензії.

— Все одно не здамся, — сказав Пульчінелла й, зірвавши гвоздику, заходився об'їдати пелюстки. Але пелюстки зовсім не те, що біфштекс чи смажена риба, вони запилені й несмачні. Та Пульчінеллі їхній смак здавався смаком волі, і тому, з'ївши дві пелюстки, Пульчінелла відчув себе ситим і щасливим. Надумав Пульчінелла в цьому садку оселитися назавжди. Притулок дала йому крислата магнолія: її цупке листя захищало від дощу, не боялося граду. Харчувався він квітами: сьогодні гвоздикою, завтра трояндою. І хоч Пульчінеллі снилися гори спагетті та рівнини свіжого сиру, він не здавався. Дуже схуд Пульчінелла, зате став такий духмяний, що бджоли сідали на нього посмоктати нектару. Та, бувало, помацає котра хоботком його дерев'яну голову і летить геть розчарована.

Наближалася зима, зів'ялі квіти чекали першого снігу, і бідна дерев'яна лялька не мала чого їсти. Про дальшу подорож годі було й думати: Пульчінелла ледве тримався на своїх дерев'яних ногах.

"Помру, а не здамся, — затявся Пульчінелла. — Садок — чудове місце для вічного спочинку. Краще померти вільним, ніж жити на мотузочку, слухняно похитуючи головою".

Перший сніг накрив Пульчінеллу м'якою білою ковдрою. А навесні він загруз у землю, і над ним розквітла гвоздика. Пульчінелла знову був щасливий. "На моїй голові виросла квітка, — думав він. — Чи зазнав хто в світі більшого щастя?"

Пульчінелла не вмер, бо ж дерев'яні ляльки не вмирають. Він ще й досі лежить у садку, хоч ніхто цього не знає. Якби вам довелося його знайти, то не прив'язуйте мотузки йому до голови. Королю чи королеві було б до того байдуже, а от Пульчінелла не терпить мотузки.

Криниця в Катіна Піана

На півдорозі між Саронно і Леньяно під лісом лежав хутір Катіна Шана. Було там всього-навсього три двори, а жило аж одинадцять родин. В Катіна Піана був один-однісінький колодязь, та й то якийсь дивний — на валі ні мотузки, ні ланцюга. Кожен мав свою власну мотузку і, йдучи по воду, брав її разом з цебром, а тоді ніс до хати. На один колодязь припадало одинадцять мотузок. Коли не вірите, підіть самі на той хутір і вам розкажуть так само, як і мені, про лиху незлагоду, що панувала між його мешканцями. Замість того, щоб гуртом купити доброго ланцюга та прикріпити його на валі, хуторяни радше б закидали колодязь землею. Почалася війна, і всі чоловіки пішли до війська, лишивши на жінок домашні справи і доручивши їм пильно берегти мотузки.

Потім прийшли німці, самотні жінки тремтіли від страху, і кожна зберігала свою мотузку.

Одного дня хлопець з Катіна Піана подався в ліс по хмиз і почув у кущах стогін. Виявилося, що то стогне партизан. Його поранило в ногу. Хлопчина побіг по маму. Жінка аж руки заломила з великого ляку, але пересилила страх і сказала:

— Візьмемо його додому, де-небудь сховаємо. Може, й татові твоєму хтось допоможе в скрутну хвилину. Ми навіть не знаємо, де він і що з ним.

Заховали вони партизана в коморі й викликали лікаря — буцімто для бабусі. Та люди бачили бабусю здорову-здоровісіньку того ж самого ранку. "Що за диво?" — подумали вони. Не минуло й доби, як увесь хутір знав, що в коморі у сусідки лежить поранений партизан. Один старий дід сказав:

— Довідаються про це німці — всіх нас перестріляють. Навіщо нам таке лихо?

Та жінки шкодували бідолаху. "Може, десь так і мій ховається поранений", — думали вони, зітхаючи. На третій день одна з них прийшла до Катерини — жінки, яка переховувала партизана, — і принесла кільце ковбаси.

— Нехай бідолаха підживиться. Йому треба, — сказала вона.

Незабаром завітала друга з пляшкою вина, потім третя з мішечком борошна — зварите, мовляв, поленти, четверта із шматочком сала. А до вечора всі жінки з Катіна Піана відвідали Катеринину хату, понаносили гостинців, побували в коморі, і кожна, вертаючись додому, втирала сльози.

Поки рана гоїлася, всі одинадцять родин у Катіна Піана вважали партизана своїм сином, годували його й поїли.

Одужав партизан і вийшов надвір погрітися на сонечку. Дивиться, стоїть колодязь, а води витягти нічим — мотузки немає. Почав він розпитувати, в чому річ. Зашарівшись від сорому, жінки пояснили, що кожна родина тягає воду своєю мотузкою. Що між собою не миряться, вони йому не сказали. Зрештою, це була б неправда: адже вони разом страждали всю війну, разом вирятували з біди партизана. Самі того не усвідомлюючи, вони стали подругами й сестрами. То навіщо ж тягати воду одинадцятьма мотузками?

І вирішили вони скластися й купити ланцюга. Так і зробили. Партизан перший набрав цебро води, і то так урочисто, наче відкривав пам'ятник.

Того самого вечора, остаточно видужавши, партизан подався в гори.

Хати й палаци

Пішов я до притулку для старих відвідати знайомого дідуся, що все життя працював муляром. Давно ми з ним не бачилися.

— Подорожував? — запитує він мене.

— Еге ж, був у Парижі.

— У Парижі? Мені теж там довелось побувати. Вимурували ми гарний палац на самісінькому березі Сени. Не знаю, хто там зараз мешкає. А ще де ти був?

— Побував в Америці.

— В Америці? Я теж туди їздив, давно, забув уже й коли. Бував у Нью-Йорку, Буенос-Айресі, Сан-Пауло, Монтевідео. Будували там будинки й палаци. А в Австралії ти часом не бував?

— Ще ні.

— А я і там був. Замолоду їздив туди, ще до того як муляром став. Носив відрами вапняний розчин і пересівав пісок решетом. Ми там будували віллу одному тамтешньому панові. Пригадую, він розпитував мене, як готують спагетті. Записав усе до останнього слова. А в Берліні ти був?

— Ще ні.

— А я там працював, коли тебе ще на світі не було. Багато ми вивели гарних палаців, міцних будинків. Цікаво, чи вони й досі стоять? А в Алжірі ти був? А в Каїрі, в Єгипті?

— Оце влітку думаю поїхати.

— Сам побачиш, які там гарні будинки. Хоч і гріх хвалитися, але скажу, що мої стіни завжди рівні-рівнесенькі, крізь мої дахи не протікає ані краплі дощу.

— Та це ви за свій вік набудували силу-силенну будинків.

— Хоч і гріх хвалитися, але правди ніде діти: таки дещо побудував людям.

— А собі?

— А собі ні. Іншим, бач, будував, а сам лишився без хати. Живу в притулку, як бачиш. Такі вже порядки заведено.

Виходить, несправедливі порядки заведено.

Плутана казка

— Жила собі одного разу дівчинка. Звали її Жовта Шапочка.

— Ні, Червона!

— Ой, я забув. Справді, Червона Шапочка. Покликала її мама та й каже: "Послухай, Зелена Шапочко…"

— Та ні, Червона!

— Ой, я забув. Справді, Червона. "Піди до тітки Діоміри й занеси їй картопляне лушпиння".

— Ні. Йди до бабусі та занеси їй пиріжка.

— Ну, гаразд. Дівчинка зайшла в ліс і зустріла жирафу.

— Ти переплутав! Зустріла вовка, а не жирафу!

— І вовк її питає: "Скільки буде шість разів по вісім?"

— Зовсім не так. Вовк ЇЇ запитав: "Куди йдеш?"

— Твоя правда. І Чорна Шапочка відповіла…

— Це була Червона Шапочка, Червона, Червона!

— Так, Червона, і вона відповіла: "Йду на базар по баклажанний соус".

— Та що ти балакаєш! Вона відповіла: "Йду до хворої бабусі, та не знаю дороги".

— Твоя, правда. І кінь сказав…

— Який кінь? Це ж був вовк.

— А й справді вовк. І він сказав: "Сідай на сімдесят п'ятий трамвай, вийди на площі Дель Дуомо, зверни праворуч, там будуть три сходинки, а біля них лежатиме одне сольдо, обійди сходинки, візьми сольдо й купи собі жувальну гумку".

— Дідусю, ти не вмієш розповідати казок. У тебе все переплутується. А жувальну гумку я хочу купити.

— Гаразд, на тобі сольдо.

І дідусь знову взявся читати газету.

Як ніс утік

Микола Гоголь розповів про одного петербурзького носа, що виїжджав у кареті на прогулянку.

Подібна чудасія сталася з одним синьйором у Лавено, що на березі озера Лаго-Маджоре. Жив той синьйор якраз біля пристані. Встав він одного ранку, зайшов у ванну кімнату поголитися, подивився на себе в дзеркало та як закричить:

— Ґвалт, рятуйте! Мій ніс пропав!

І справді! Там, де мав стирчати ніс, було гладеньке місце. Бідолаха вискочив на балкон у халаті. Дивиться, а його ніс спішить через площу до

пристані, потім скочив на пароплав-пором і сховався між автомобілі, яких переправляли у Вербанію.

— Ловіть його, ловіть! — закричав синьйор. — Мій ніс утік! Ґвалт, грабують!

Люди тільки посміхалися:

— Носа вкрали, а голову залишили. Кепська справа.

Синьйор не мав іншої ради, як самому гнатися за втікачем. Вибіг він на вулицю і прикрив обличчя хустинкою, ніби його нежить напала. Та, на лихо, дістався він до пристані, коли пором уже відчалював. Синьйор відважно стрибнув у воду — хотів догнати пором, а пасажири гукали: "Наддай! Наддай!" Та пароплав уже набрав швидкості, і капітан навіть не думав чекати дивака, що спізнився.

— Почекай трохи, — гукнув йому матрос. — За півгодини відпливає інший.

Пригнічений синьйор вертався до берега, коли це бачить — пливе його ніс на розстеленому плащі.

— То ти не сів на пором? І тобі не соромно такі коники викидати? — закричав синьйор.

Ніс удавав із себе справжнього моряка: пильно дивився вперед, не обертаючись. А плащ плив собі, гойдаючись повільно на хвилях, наче медуза.

— Та куди це ти подався? — гукнув синьйор.

Ніс мовчав, і нещасливий його господар скорився долі: приплив до берега, продерся крізь натовп роззяв, прибіг додому, замкнувся й, наказавши служниці нікого не впускати, збавляв час, роздивляючись у дзеркалі своє безносе обличчя.

А невдовзі один рибалка з Ранко вловив у свою сітку носа-втікача, що зазнав аварії посередині озера: плащ був дірявий.

Рибалка вирішив понести свою здобич на Лавенський базар.

Синьйорова служниця прийшла на ринок по рибу й побачила носа, виставленого напоказ серед риби.

— Та це ж ніс мого господаря! — вигукнула вона. — Дайте його мені.

— Не знаю, чий це ніс, — відповів рибалка. — Я його спіймав, я його й продаю.

— За скільки?

— На вагу золота. Це ж бо ніс, а не якийсь там окунь. Служниця помчала повідомити господаря.

— Дай, скільки править! Я хочу мати свого носа. Служниця підрахувала, і вийшло, що потрібна купа грошей, — аж триндільйон і тридцять з половиною тридцятонів лір, — бо ніс був таки здоровенний. Служниця мусила продати свої сережки, щоб зібрати такі гроші. А тому що вона була дуже прихильна до свого господаря, то лише зітхнула, коли розлучалася з сережками. Купила вона того носа, загорнула його в хустину й понесла додому. Ніс поводився спокійно й не пручався навіть тоді, коли потрапив у тремтячі руки господаря.

— Та чого ж ти втік? Що ж я тобі такого зробив? Ніс скоса подивився на господаря, скривився і промовив:

— Не треба було стромляти в мене своїх пальців.

Дорога, що нікуди не вела

За селом розходилися три дороги: перша простягалася до моря, друга — до міста, а третя вела в безвихідь.

Мартіно цікавився, куди та третя все-таки веде; він розпитував, але всі відповідали одне й те саме:

— Ота дорога? Та дорога нікуди не веде.

— А як далеко вона пролягає?

— Нікуди вона не пролягає.

— То чого ж її проклали?

— Ніхто її не прокладав, вона була завжди.

— І ніхто ніколи по ній не ходив?

— Ну й упертий же ти вдався. Ми ж тобі кажемо, що там нічогісінько немає.

— Звідкіля ви знаєте? Ви ж самі там ніколи не були.

Мартіно так настирливо допитувався, що люди прозвали його Впертим. Він на це зовсім не ображався, а все думав про дорогу, що нікуди не веде.

Скоро він підріс: сам уже вулицю переходив, не те що раніше, коли дідусь його за руку переводив. Одного ранку пішов він з дому та й

подався у далекі мандри, щоб з'ясувати, куди веде таємнича дорога, покрита густим бур'яном і вся у вибоїнах. Добре, що дощу не було, а то б під ногами лежали самі калюжі.

Обабіч неї височів живопліт, а потім ліс почався. Віття дерев тісно перепліталося вгорі й утворювало темну прохолодну галерею, в яку проникали лише поодинокі промінці сонця й освічували її, мов ліхтарі.

Мартіно все йде та йде, а галереї нема кінця-краю. Вже в нього ноги болять і здається, що було б краще вернутися назад. Та раптом Мартіно вгледів собаку.

"Де собака, там і хата, — заміркував Мартіно, — або принаймні людина". Метляючи хвостом, собака побіг йому назустріч, лизнув руку та й подріботів назад дорогою, щомиті озираючись, щоб упевнитися, чи йде Мартіно назирці.

— Іду, іду, — мовив зацікавлений Мартіно.

Нарешті ліс порідшав, угорі прозирнуло небо, а дорога вперлася в залізну хвіртку. Крізь грати Мартіно побачив великий замок. Усі двері й вікна в ньому були навстіж відчинені, з усіх димарів бухав дим, а на балконі стояла гарна-прегарна синьйора. Вона привітно махала рукою й гукала.

— Заходь, заходь, Мартіно Впертий!

— Отже, я дійшов до кінця дороги, — зрадів Мартіно. — Якби не ви, синьйоро, я б і гадки про це не мав.

Мартіно відчинив хвіртку, перейшов через парк і, опинившись у замковому залі, вклонився чарівній синьйорі, що саме простувала вниз сходами. Вона була препишно вбрана, — куди тій феї чи принцесі,— й привітно всміхалася:

— Отже, ти не повірив на слово? Чому не повірив, що дорога ця нікуди не веде?

— Бо це нісенітниця. Хоч як багато на світі доріг, та цікавих місць куди більше.

— Авжеж, була б тільки охота мандрувати. А зараз я тобі покажу замок.

Було в тому замку безліч залів, заповнених ущерть розмаїтими скарбами, чисто як у тих казкових палацах, де сплять зачаровані красуні й де морські страховища зберігають свої багатства. Були тут діаманти, коштовне каміння, золото, срібло. І в кожному залі синьйора казала:

— Бери, що тобі до вподоби. Я позичу тобі воза й коней.

Самі розумієте, що Мартіно не треба було припрошувати. Вертався він додому з повним візком. На передку сидів дресирований собака, що вмів правити кіньми і гавкав, коли вони дрімали або збивалися з дороги.

У селі хлопця вважали мертвим, а тому зустріли з великим подивом. Собака розвантажив на майдані всі скарби, мельнув двічі хвостом на прощання і, сівши на передок, зник у хмарі куряви. Мартіно пообдаровував усіх — і друзів і ворогів — коштовними подарунками. Безліч разів він розповідав про свої пригоди і завжди, як тільки кінчалася розповідь, хтось із слухачів кидався додому по візок і коня та пускався в дорогу, що нікуди не вела.

Однак іще того вечора поверталися вони один по одному похнюплені: дорога для них обривалася в лісовій гущавині, далі її заступала щільна стіна дерев і тернисті хащі. І не було видно ані хвіртки, ані замку, ані вродливої синьйори. Отож, як бачите, часом буває, що скарби дістаються лише тому, хто перший нову дорогу торує. А Мартіно Впертий був першим.

Сонце й хмара

Веселе величаве сонце подорожувало небом на своїй вогняній кареті, розсилаючи на всі боки своє проміння. А поряд пливла грозова хмара, вона гнівалась і безперестанку мимрила:

— Ех ти, марнотрате пришелепуватий, розкидай, розкидай свої промені, побачиш, що тобі зостанеться!

А сонце щедро сіяло на землю проміння, і кожна виноградинка на виноградних лозах щомиті брала собі один-два промінці, кожен павучок, кожна билинка, квітка, водяна крапелька брали свою частку щедрого тепла.

— Нехай, нехай тебе обкрадають. Побачиш, яка їхня дяка, коли вже нічого буде красти.

А сонце й далі весело котилося по небу, розсипаючи навкруги мільйони, мільярди промінців, і навіть не лічило їх.

Аж надвечір сонце полічило, скільки промінців у нього залишилося: о диво! — не бракувало жодного. Приголомшена хмара посипалась додолу градом, а сонце весело пірнуло в море.